

سیمای خانواده در آینه‌ی معصوم

(عوامل و موانع تحکیم بنیان نظام خانواده از دیدگاه معصومان(ع))

دکتر عباس عاشوری نژاد

(عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر)

پرویز شفیعی

(کارشناس ارشد تعلیم و تربیت اسلامی)

سرشناسه	: عاشوری نژاد، عباس، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: سیمای خانواده در آینه‌ی معصوم : عوامل و موانع تحکیم بنیان نظام خانواده از دیدگاه معصومان (ع) / عباس عاشوری نژاد، پرویز شفیعی ؛ ویراستار مریم پرهیزکاری.
مشخصات نشر	: بوشهر: ستاره جنوب، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۹ ص .
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۲۳-۴۲-۸
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۹۹.
عنوان دیگر	: عوامل و موانع تحکیم بنیان نظام خانواده از دیدگاه معصومان (ع).
موضوع	: خانواده‌ها — جنبه‌های مذهبی — اسلام
شناسه افزوده	: شفیعی، پرویز، ۱۳۴۸ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ س ۹ ع ۲۵ / ۱۷ / BP۲۳۰
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۲۸۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۴۴۳۴

انتشارات ستاره جنوب

سیمای خانواده در آینه‌ی معصوم

(عوامل و موانع تحکیم بنیان نظام خانواده از دیدگاه معصومان (ع))

عباس عاشوری نژاد / پرویز شفیعی

ویراستار: مریم پرهیزکاری

طرح روی جلد: عبدالکریم محمدی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ: بهارستان بوشهر

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۲۳-۴۲-۸

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	مقدمه
۱	فصل اول: کلیات
۲	معناشناسی نظام خانواده
۳	مطالعات جامعه شناسی خانواده
۱۳	جایگاه خانواده در اسلام
۱۶	معیارهای تشکیل خانواده
۱۹	سنخیت در ازدواج
۲۷	کفایت
۳۰	تضاد و عدم سنخیت
۳۵	فصل دوم: عوامل تحکیم بنیان نظام خانواده از دیدگاه معصومان(ع)
۳۶	تبیین مفهومی تحکیم روابط خانواده
۳۷	نقش ایمان و اخلاق در تحکیم بنیان خانواده
۴۹	رضایت زوجین نسبت به اصل ازدواج
۵۰	رضایت خانواده از ازدواج
۵۱	عدم توجه به ارزش های باطل و دروغین در مراسم ازدواج
۵۳	الهی بودن مراسم ازدواج
۵۴	دعا و صدقه در ازدواج
۵۶	حسن سلوک با همسر
۷۱	صبر و بردباری
۷۳	تشویق همسر به اتیان خیرات
۷۵	حفظ مراتب حجاب

۷۶	تقسیم کار در خانواده
۸۰	عوامل تحکیم خانواده از دیدگاه حضرت زهرا(س)
۸۵	محبت و احترام نسبت به همسر
۹۵	فصل سوم: موانع تحکیم بنیان خانواده از دیدگاه معصومان(ع)
۹۶	موانع تحکیم بنیان نظام خانواده
۹۷	نابسامانی موجود در رابطه با خانواده
۹۸	آفات خانواده
۹۸	راه کمال
۱۰۱	راه انتخاب همسر
۱۰۳	شرایط اسلامی و انسانی در انتخاب همسر
۱۰۷	عوامل تضعیف استحکام خانواده
۱۱۳	موانع تحکیم بنیان خانواده
۱۱۸	راه های پیشگیری از آسیب های حقوقی والدین و فرزندان
۱۱۸	سلامت خانواده در چند نگاه
۱۲۱	قرآن و سلامت خانواده
۱۲۴	فروپاشی خانواده
۱۲۶	علل و اسباب فروپاشی خانواده
۱۲۷	کوشش برای خانه و خانواده عبادت است
۱۳۱	نظام خانواده در مغرب زمین
۱۳۴	هم کفوی
۱۵۱	عوامل تهدید کننده کیان خانواده
۱۶۹	نتیجه گیری
۱۷۷	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه:

خانواده به عنوان نخستین نهاد بشری، کوچک‌ترین واحد اجتماعی و اصلی‌ترین بخش تشکیل دهنده‌ی جامعه، اثرگذارترین محیط، بر شکل‌گیری شخصیت روانی و هویت فرهنگی فرزندان که آینده‌سازان جامعه‌اند، به شمار می‌رود. این، قدیمی‌ترین نهاد تاریخی و اجتماعی، همواره نقش بسیار مهمی در خوشبختی و بدبختی انسان و کلیت حیات انسانی داشته است. حجم فراوان مطالعات و پژوهش‌های انجام گرفته در باره‌ی ابعاد مختلف این نهاد، گواهی، بر اهمیت فوق‌العاده‌ی آن می‌باشد.

از نظرگاه تاریخ جدید و معاصر، در نتیجه‌ی مدرنیته و یکی از پیامدهای مهم آن یعنی انقلاب صنعتی، نهاد خانواده، نه تنها در غرب، بلکه در سراسر جهان متأثر از اندیشه‌ی غربی، دچار تغییرات شگرفی در ساختار و فلسفه‌اش، گردید، تغییراتی که در تحلیل نهایی، بر اساس شرایط ظهور و شکل‌گیری‌اش، بسیار سازنده و همچنین ویرانگر بوده است، تغییراتی دامنه‌دار، که تا روزگار ما، به خصوص بر جوامع در حال گذار، تأثیرات

روز افزون داشته است. این تغییرات برای کشور ما، متأسفانه، بسیار ویرانگر بوده و منجر به بهم ریختگی و در موارد متعدد نابودی نظام ستی و عدم جایگزینی نظامی عقلانی و سازمان یافته شده است.

در نتیجه ی چنین رویدادی، ما، آشکارا، شاهد رشد حیرت انگیز اختلافات و کشمکش های خانوادگی، تلخکامی زندگی های مشترک، افزایش آمارهای انواع طلاق ها، سیل کودکان بی سرپرست و ولگرد و نوجوانان بزهکار و جوانان جنایتکار هستیم. سن ازدواج بالا رفته و رغبت به تشکیل خانواده کمتر شده، لذت جوئی های کاذب و زودگذر جای لذت جوئی های مشروع و پایدار گرفته است، انس و محبت و گرمی و آرامش خانوادگی در حال فراموشی است، انحرافات جنسی و مفاسد گوناگون اخلاقی و اجتماعی روز به روز زیادتر می شود، تزلزل بنیان خانواده ها و اوضاع اسف بار چنین اجتماعات از هم گسیخته ای، وجدآن های هر انسان نیک اندیش را متأثر می سازد. به راستی برابر در چنین شرایط ویرانگری - که دامان همه ی ما را، زود یا دور - خواهد گرفت، چه باید کرد؟

نویسندگان این کتاب، بر این باورند که مهم ترین دلیل از هم گسیختگی نهاد خانواده در کشور ما، فاصله گرفتن اعضای خانواده از آموزه های حیات بخش دین اسلام است و برای ترمیم و بهبود وضعیت موجود نیز، بهترین راه، بازگشت به آموزه های این دین مبین، و کاربرد رهنمود هایش متناسب با مقتضیات زمان می دانند.

دین مبین اسلام برای تحکیم بنیان خانواده بر روی اخلاق و ایمان، بیشترین تأکید را دارد و در این باره توصیه های فراوانی کرده است. از نظر

این دین زندگی بخش، ازدواج پیمانی مقدس است که بین یک زن و مرد، به اعتبار این که دو انسان هستند، بسته می‌شود و مهم‌ترین هدفش تأمین نیازهای انسانی و برقراری آرامش میان این دو نفر است. در نتیجه ی این امر مقدس و کامیابی های روحانی و جسمانی، فرزندان هم متولد می شوند که می توانند در راه تأمین اهداف عالی انسانی و زیبایی بخشیدن به زندگی و تداوم حیات و پیشرفت فرهنگ و تمدن، موثر باشند. قرآن کریم در این باره می‌گوید: «و از نشانه‌های خداست که برای شما از جنس خودتان همسرانی بیافرید تا به سوی آنان آرامش بیابید، و در میان شما محبت و دلسوزی قرار داد، همانا که در این موضوع برای اندیشمندان نشانه‌هایی است.» (روم / ۲۱)

قرآن مجید همچنین در این باره، تعبیر بسیار جالبی دارد و زن و شوهر را چنین توصیف می‌کند: «زنان برای شما لباس هستند و شما نیز برای آنان لباس هستید.» (بقره / ۱۸۷) لباس مجموع بدن انسان را، با همه کمالات و نواقص و خوبی‌ها و بدی‌ها و زیبایی‌ها و زشتی‌ها، در بر می‌گیرد از سرما و گرما و خطرهای حفظ می‌کند، بر زیبایی هایش می‌افزاید و عیب هایش را می‌پوشاند، لباس نزدیک‌ترین اشیاء نسبت به انسان است و از جمله نیازهای اولیه به شمار می‌رود. زن و شوهر نیز نسبت به یکدیگر، باید همانند لباس باشند همدیگر را با همه نواقص و کمالات بپذیرند. حافظ و نگهبان و آرامش بخش یکدیگر باشند. بر زیبایی‌های هم بیفزایند و عیب های هم را بپوشانند، راز نگهدار و محرم اسرار باشند. تجربه های امروزی ما، به خوبی و فراوانی نشان داده است که فقط با حمایت‌های قانونی نمی‌توان خانواده

را کانون مهر و محبت و آرامش قرارداد، به گواهی حضور خانواده های خوشبخت با ایمان و اخلاق، می توان پذیرفت که ایمان و اخلاق بهترین تضمین کننده ی آرامش و خوشبختی خانواده ها در نتیجه انسان ها و جوامع خواهد بود. پیامبر اسلام (ص) بر پیوستگی ایمان و خلاق تاکید دارد و فرموده است: «کامل ترین مردم از جهت ایمان کسی است که اخلاقش خوب تر باشد و بهترین شما کسانی هستند که نسبت به همسران خود خوش رفتارتر باشند.» (مجلسی، ۱۳۶۴: ۳۸۹)

امامان بزرگوار ما نیز ازدواج را از بهترین هدیه های آسمانی دانسته اند و برای آن احترام فراوان قائل بوده اند و در مجموع، اصول محبت، شفقت، مغفرت، امانت، حکمت، امنیت، قناعت، محبت، دینداری و وفاداری را ضامن تحکیم بنیان خانواده دانسته اند. در همین باره امام سجاد (ع) فرموده است: «حق همسرت این است که بدانی خدای متعال او را وسیله آرامش و انس تو قرار داده و بدانی که او نعمتی است از جانب خدا برای تو، پس او را گرمی بداری و با وی مدارا کنی گرچه تو نیز بر او حقی بزرگ داری، اما باید نسبت به او دلسوز و مهربان باشی زیرا در اختیار تو قرار دارد. باید خوراک و پوشاک او را تأمین کنی و اشتباهات و لغزش هایش را ببخشی» (همان، ۱۳۶۴: ۵۰) و یا امام موسی بن جعفر (ع) فرمود: «جهاد زن در این است که خوب شوهرداری کند.» (حر عاملی، ۱۳۷۵: ۱۶۳) همچنین حضرت زهرا (س) حجاب و عفاف را بهترین زینت زن به منظور تحکیم بنیان خانواده می داند.

در این کتاب کوشش شده تا عوامل و موانع تحکیم نظام خانواده از دیدگاه دین مبین اسلام با تاکید بر دیدگاه های معصومان (ع) مورد بررسی قرار گیرد، امید است که در این راه توفیق یافته باشیم.

در همین جا بر خود لازم می دانیم از همه ی کسانی که ما را در مراحل مختلف پژوهش و چاپ این کتاب ما را یاری کردند سپاسگزاری کنیم از جمله: استاد دانشمند جناب دکتر داوود یحیایی که در مراحل مختلف راهنمایی های ارزنده فرمودند، خانم دکتر مریم پرهیزکاری که با دقت و حوصله مطالب را ویراستاری کردند، خانم زهرا کشاورزنی، مدیرعامل موسسه فرهنگی قرآن و عترت طاهها و مدیرعامل موسسه پیوند سبز که در جهت تکامل محتوای کتاب و تبلیغ آن در میان مدارس و مراکز فرهنگی زحمت فراوان کشیدند و خانم مریم جوکار که مطالب را نمونه خوانی و غلط گیری کردند. توفیق همه ی این بزرگواران را از درگاه خداوند مهربان خواستاریم.

در پایان، از همه خوانندگان عزیز و ارجمندی که با دقت نظر در مطالب کتاب می نگرند و انتقادات و پیشنهاد های خود را به آدرس ashoorinejad@yahoo.com ارسال فرمایند سپاسگزاری می نمایم.

و همه ی توفیق ها از خداست

مؤلفان

۱۳۹۳ خورشیدی